

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 338.48-52/797.11

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.13347166>

Соціально-психологічний супровід навчання вихованців, учнів, слухачів закладів позашкільної освіти в умовах війни

Хоменко Володимир Васильович

науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут модернізації змісту освіти», м. Київ, Україна

Прийнято: 16.08.2024 | Опубліковано: 29.08.2024

Дана стаття розглядає важливе питання соціально-психологічного супроводу навчання та виховання учнів, які перебувають у закладах позашкільної освіти під час воєнного конфлікту. Автори аналізують вплив воєнних подій на психологічний стан дітей та молоді, а також розглядають ефективні методи і стратегії соціально-психологічної підтримки. В статті розкриваються основні принципи та завдання соціально-психологічного супроводу, такі як створення безпечного та сприятливого середовища для розвитку, психологічна підтримка та консультування учасників навчального процесу, а також впровадження програм і заходів зі зниження стресу та підвищення резилієнтності. Визначається роль всенародної програми «Дитина не сама» (ресурс для підтримки дітей під час війни, контент якого доступний онлайн). Автор аналізує основні напрямки роботи притулків для дітей та центрів соціально-психологічної реабілітації дітей. заходи, що проводяться громадськими організаціями в умовах війни. Наведено приклади заходів, що

проводяться громадськими організаціями в умовах війни. Перераховано значну кількість проєктів, які проводяться в онлайн та офлайн форматах.

У статті автор акцентує увагу на важливості літніх наукових шкіл для дітей, особливо в контексті воєнних умов. Позашкільні заклади відіграють важливу роль у соціально-психологічному супроводі дітей, надаючи їм не тільки можливість отримувати нові знання, але й психологічну підтримку та відчуття стабільності. Літні наукові школи створюють середовище, де діти можуть взаємодіяти з однолітками, займатися цікавими проєктами та відволікатися від негативних новин. Вони сприяють соціалізації, допомагають зберегти або відновити психологічний баланс, підтримують емоційне здоров'я і сприяють розвитку важливих навичок. Літні наукові школи та інші позашкільні заклади стають важливим компонентом системи підтримки дітей, допомагаючи їм адаптуватися до складних життєвих обставин та зберігати позитивний настрій.

Результати дослідження допомагають визначити оптимальні підходи до організації соціально-психологічної підтримки навчального процесу в умовах війни.

Ключові слова: *соціально-психологічний супровід, війна, навчання, позашкільна освіта, вихованці, учні, слухачі, соціальна адаптація, психологічна підтримка, реабілітація.*

Social and Psychological Support for the Education of Pupils, Students, and Attendees of Out-of-School Education Institutions in the Context of War

Volodymyr Khomenko

Researcher at the State Scientific Institution “Institute for Modernization of Education Content”, Kyiv, Ukraine

This article examines the important issue of socio-psychological support of education and upbringing of students who are in extra-curricular education institutions during the military conflict. The authors analyze the impact of war events on the psychological state of children and youth, and also consider effective methods and strategies of social and psychological support. The article reveals the main principles and tasks of social and psychological support, such as creating a safe and favorable environment for development, psychological support and counseling of participants in the educational process, as well as the implementation of programs and measures to reduce stress and increase resilience. The role of the national program «The child is not alone» (a resource for supporting children during war, the content of which is available online) is defined. The author analyzes the main areas of work of shelters for children and centers for social and psychological rehabilitation of children. activities carried out by public organizations in conditions of war. Examples of activities carried out by public organizations in the conditions of war are given. A significant number of projects are listed, which are conducted in online and offline formats.

In the article, the author emphasizes the importance of summer scientific schools for children, especially in the context of wartime conditions. Extracurricular institutions play an important role in the socio-psychological support of children, providing them not only with the opportunity to acquire new knowledge, but also psychological support and a sense of stability. Summer science schools create an environment where children can interact with peers, engage in interesting projects and distract themselves from negative news. They promote socialization, help maintain or restore psychological balance, support emotional health and promote the development of important skills. Summer scientific schools and other out-of-school institutions become an important component of the children's support system, helping them to adapt to difficult life circumstances and maintain a positive attitude.

The results of the study help to determine the optimal approaches to the organization of social and psychological support of the educational process in the conditions of war.

Key words: *socio-psychological support, war, training, extracurricular education, pupils, students, listeners, social adaptation, psychological support, rehabilitation.*

Постановка проблеми. Війна в Україні створює безліч викликів для всіх сфер життя, особливо зачіпаючи систему освіти та психоемоційний стан дітей та молоді. В умовах війни значно зростає потреба в соціально-психологічній підтримці учнів і вихованок позашкільних навчальних закладів. Така підтримка важлива для забезпечення їх емоційної стабільності, подолання стресу і тривожності, а також підтримки бажання вчитися.

Проблема в тому, що сучасна система позашкільної освіти в Україні виявилася недостатньо підготовленою для забезпечення адекватного рівня соціально-психологічної підтримки в умовах військових дій. Нестача спеціалістів, відсутність належної методичної літератури та обмежений доступ до ресурсів ускладнюють надання якісної підтримки учням.

Необхідність розробки ефективних методів і підходів до соціально-психологічної підтримки в умовах війни стає все більш актуальною. Ці методи повинні враховувати особливості психоемоційних потреб дітей різного віку, особливо тих, хто пережив травматичний досвід. Також важливо забезпечити підготовку педагогів, готових надавати підтримку з використанням сучасних засобів комунікації і технологій.

Отже, актуальність вивчення соціально-психологічного супроводу навчання в закладах позашкільних освіти (далі по тексту - ЗПО) в умовах

воєнного часу обумовлена необхідністю надання всебічної підтримки дітям і молоді, сприяння емоційному благополуччю і адаптації до важких умов життя.

Аналіз досліджень. Питаннями реформи Нової української школи у позашкільлі займався В.В. Вербицький [1]. Аналізом освітніх потреб і запитів педагогічних працівників із питань виховання учнів та організації позашкільної освіти в умовах воєнного стану займався Н. Давидюк [3], надали характеристику інформаційно-психологічному впливі на людей під час війни М.О. Діденко та О.В. Зелінська [5], аналізом освітньої діяльності закладів позашкільної освіти в умовах бойових дій займався А. Корнієнко [7], вивчав сутність роботи закладів позашкільної освіти України в умовах війни О.В. Литовченко [8; 9; 10], з'ясував основи безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти С.В. Москалик [11].

Мета статті – розглянути сутність соціально-психологічного супроводу навчання вихованців, учнів, слухачів закладів позашкільної освіти в умовах війни.

Цілі статті:

- аналіз психологічних і соціальних викликів, з якими стикаються діти під час війни;
- оцінка ефективності існуючих методик соціально-психологічного супроводу;
- розробка рекомендацій для вдосконалення соціально-психологічної підтримки;
- дослідження ролі соціального середовища у підтримці психічного здоров'я дітей;
- оцінка довгострокових наслідків військових дій на психосоціальний розвиток дітей;
- визначення актуальності та важливості теми.

Невирішені частини загальної проблеми. Адаптація психологічних методик: необхідність розробки та адаптації існуючих психологічних методик для роботи з дітьми, які зазнали впливу війни. Це включає вивчення специфічних психологічних потреб, які виникають у дітей через стрес і травматичні події. Вважаємо за доцільне в межах даної наукової розвідки здійснити аналіз та узагальнення сучасного досвіду соціально психологічного супроводу закладів позашкільної освіти в період проведення російської агресії.

Виклад основного матеріалу. Війна в Україні має трагічні наслідки для дітей. Держави-члени Ради Європи повинні зробити все, щоб захистити дітей, які постраждали від жорстокої війни Росії в Україні, та всіляко їм допомогти. Збільшилася частка дітей, які мають соціокультурні труднощі в доступі до освіти.

Необхідно акцентувати увагу всіх держав-членів Ради Європи на важливості розв'язання проблеми важкого становища всіх дітей, які постраждали від війни. І це повинно бути в пріоритеті. Це включає надання гуманітарної допомоги народу України, а також забезпечення належного притулку, медичної допомоги, освіти та задоволення інших основних потреб дітей та їхніх сімей на постійній і довготривалій основі, особливо тим, хто ще надто малий для повернення додому.

Дітям, які постраждали від воєнних дій, незалежно від їхнього місця перебування, необхідно забезпечити захист від торгівлі людьми, експлуатації та сексуального насильства.

Згідно з доповіддю ООН від 1996 року, під час війни порушуються права дітей. Національні та міжнародні організації повинні надавати поміч у відновленні та захищенні цих прав.

Держава не може стояти осторонь проблем дітей. Нагального законодавчого врегулювання потребує низка питань, пов'язаних із захистом прав дітей, які не можуть бути вирішені за загальними процедурами мирного часу.

У нових умовах воєнного стану та активних бойових дій в Україні стало очевидно, що загальні процедури захисту прав дітей, передбачені чинним законодавством у мирний час, значною мірою втратили свою ефективність.

В умовах війни виникає питання, чи дійсно захищені права дітей, які стали жертвами агресії з боку Росії, та не перебувають під опікою батьків або опинилися у важких життєвих обставинах.

Для того, щоб гарантувати права дітей під час воєнних дій, необхідно об'єднати зусилля багатьох організацій та інституцій. Тим більше, що за останній час вийшла добра кількість нових нормативно-правових актів.

Забезпечення захисту прав дітей в умовах воєнного стану є викликом для всіх громад. Це стосується не лише дітей у власних населених пунктах, але й тих, хто був переміщений із окупованих територій або зон бойових дій. Внаслідок бомбардувань і бойових дій діти можуть загубитися, втратити батьків або під час евакуації чи переселення опинитися в інших населених пунктах без супроводу дорослих [9, с.54].

Широкомасштабні та регулярні порушення прав дітей під час війни, включно з умисними діями, які можуть становити воєнні злочини або злочини проти людяності, що мають бути всіляко припинені, а винні повинні нести повну відповідальність.

Державні органи влади та правозахисні організації проводять системну роботу з документування воєнних злочинів, у тому числі скоєних проти дітей. Важливим напрямком роботи нашої держави у сфері захисту дітей є вдосконалення чинного законодавства, зокрема імплементація норм

міжнародного права та ратифікація міжнародних конвенцій. Завдяки цьому Україна є учасницею низки міжнародних документів у сфері прав дитини.

Важливою подією для захисту дітей під час воєнного стану стало відкриття всенародної програми «Дитина не сама». Даний чат-бот - ресурс для підтримки дітей під час війни [8, с.213].

Притулки для дітей та центри соціально-психологічної реабілітації дітей - це заклади соціального захисту, які надають комплексну різноманітну допомогу [14, с.37]:

- дітям із сімей, що опинилися у складних життєвих обставинах і не мають змоги самостійно їх подолати (з таких причин, як тривала хвороба або інвалідність), де батьки не в змозі забезпечити належний догляд та виховання своїх дітей, уникають виконання своїх батьківських обов'язків, вживають алкоголь або наркотики);
- діти, які зазнали насильства та потребують соціально-психологічної допомоги; діти, які постраждали від торгівлі дітьми;
- діти, які живуть на вулиці або безпритульні діти;
- діти, позбавлені опіки або батьківського піклування (категорія дітей, які є сиротами або перебувають у процесі набуття статусу дітей, позбавлених батьківського піклування).

Відповідно до покладених на них завдань, ці органи забезпечують:

- соціальний захист дітей та їх доступ до загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладів з урахуванням потреб і здібностей;
- підтримку у формуванні власного ставлення дитини до життя з метою подолання звичок асоціальної поведінки;
- проведення фізкультурно-оздоровчих заходів, завданням яких є пропаганда здорового способу життя та надання комплексу інших соціальних послуг, у тому числі здійснення виховних заходів.

Позашкільна освіта – найбільш рухливий рівень освіти. Тому вона здатна швидко реагувати на соціальні запити та національні виклики і вдосконалюється відповідно до європейських тенденцій [12, с.25].

Соціально-психологічний супровід навчання - це комплексна практична діяльність, спрямована на підтримку соціального та психологічного благополуччя учнів або учасників навчального процесу. Його метою є створення сприятливого середовища для навчання, психологічна підтримка у подоланні труднощів, розвиток соціальних навичок та підвищення мотивації до навчання.

Сутність соціально-психологічного супроводу навчання полягає в тому, щоб створювати умови для психологічного комфорту та емоційного благополуччя людини, допомагати їй у подоланні стресу, адаптації до нових умов і вирішенні складних життєвих ситуацій.

Під час воєнного часу та післявоєнної відбудови позашкільна освіта виконує не лише освітню та виховну функцію, але й роль соціально-педагогічного та психосоціального інституту підтримки. Її роль як соціально-виховної та психосоціальної інституції, що гарантує право дітей на якісну позашкільну освіту, незалежно від їхнього місця проживання у воєнний час, тимчасового перебування чи труднощів у навчанні, набуває все більшого значення [13, с.85].

Навіть у воєнний час педагоги ЗПО на постійній основі здійснюють не лише освітню, а й виховну та соціальну діяльність, надають соціально-психологічну підтримку та організовують цікаве дозвілля для дітей, які вимушено залишили домівки.

В умовах російсько-української війни особливого значення набуло утвердження української національної ідентичності у дитячому і молодіжному середовищі, розвиток україномовного середовища. Реформи в освіті торкаються ще однієї важливої проблеми – питання формування оборонної свідомості,

формування компетентностей самозахисту, корисних умінь та навичок в умовах воєнного часу (набувають ваги знання із основ домедичної допомоги, мінної безпеки, управління дронами та орієнтування на місцевості тощо) [11, с.26].

ЗПО приділяють значну увагу розвитку інклюзивного освітнього середовища, особливо із залученням дітей з числа вимушених переселенців. Наразі значну кількість людей з особливими освітніми потребами тимчасово переміщено в інші регіони України. У зв'язку з цим виникли нові умови для організації навчального процесу для учнів загальноосвітньої групи. У той же час в умовах війни збільшується частка дітей, які можуть відчувати тимчасові труднощі в соціальній адаптації, соціокультурні труднощі (у формуванні здатності адаптуватися до умов соціального середовища; інтеграції в соціальні групи, прийнятті норм і цінностей нового соціального середовища і т.д.) [15, с.174]. Діяльність, здійснювана ЗПО в умовах війни, особливо актуальна. Наприклад, Міжнародний фестиваль з організації Krpy «Прес-весна на Дніпрових схилах», Міністерство освіти і науки, виконавчі органи КМДА та Національна спілка журналістів України під час війни, організатори фестивалю займаються медіаграмотність, критичне сприйняття інформації, такі ключові питання, як боротьба з дезінформацією, були реалізовані в освітньому середовищі. Специфіка позашкільної освіти в Україні визначає її виняткову важливість та актуальність в умовах воєнного часу.

Освітній процес у ЗПО охоплює учнів, які вимушено покинули свої домівки, через офлайн та онлайн формати, надаючи їм відповідні знання та навички, сприяючи творчому самовираженню, а також об'єднуючи та психологічно підтримуючи учасників [1, с.59].

Особливо актуальними є заходи, що проводяться громадськими організаціями в умовах війни. Прикладів існує багато, але наведемо лише кілька. Наприклад, міжнародний фестиваль «Переможна весна в Києві», організований

Київським палацом дітей та юнацтва за підтримки Департаменту освіти і науки КМДА та Національної спілки журналістів України, традиційно збирає майбутніх журналістів з України та інших країн.

У роки війни проводяться виховні години, майстер-класи, фестивалі, ігрові програми, творчі конкурси та спортивні змагання. Зміст позашкільної освіти дуже швидко реагує на виклики. Так, прикладом актуального контенту, що поєднує передові технології з вимогами підвищення обороноздатності країни, є Аерокосмічний центр при Київському палаці дітей та юнацтва, який викликає інтерес у молоді. Діти навчаються навичкам пілотування на авіаційному симуляторі [5, с.211].

Реалізовано значну кількість проєктів (в онлайн та офлайн форматах). Приклади таких проєктів, заходів та викликів численні. Зокрема, серед проєктів, які об'єднали позашкільну освіту в Україні, був арт-марафон «Віriamo в перемогу»!

Більшість проєктів та флешмобів тематично пов'язані з українськими цінностями, українською єдністю, вірою в перемогу та підтримкою захисників (проєкти «Генетичний код нації», «Вишиванка. Єднаймося!», «Вишиванка Перемоги», «Наша земля – Україна!», «Ми родом з України», обласний національно-патріотичний проєкт «Родина крові» (м. Суми), Всеукраїнський мистецький марафон до дня народження Тараса Шевченка, флешмоб «Ми віriamo в перемогу! «Об'єднаймося заради миру!» (м. Кропивницький), «Напишемо листи солдатам», «Подарунки солдатам» та ін., післявоєнна відбудова рідного краю (обласний конкурс соціальних та освітніх проєктів «Діти будують країну» (м. Суми) та ін.).

Національно орієнтовані проєкти мають вирішальне значення в умовах війни. Це пов'язано з тим, що вони об'єднують учасників навколо справжніх цінностей та усвідомлюють потребу в національній ідентичності [2, с.5].

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Створення україномовного середовища, яке сприяє формуванню національної ідентичності, є одним із ключових векторів у цьому контексті. Наприклад, актуальним і нещодавнім проєктом, спрямованим на сприяння переходу на українську мову, є онлайн-марафон «Солов'їна», організований Національним еколого-натуралістичним центром Міністерства освіти і культури України (на платформі Telegram), що має на меті сприяння переходу на українську мову.

З початком масового вторгнення колективи ЗПО ініціювали та реалізували навчально-методичні та просвітницькі проєкти, акції та заходи, які мають за мету соціально-психологічну підтримку дітей та дорослих у стані війни.

«Україна – наша Батьківщина» – символічна назва онлайн-хабу дистанційної позашкільної освіти, створеного Центром позашкільної освіти та спільної роботи з талановитою молоддю Сумської області для вирішення освітніх викликів сьогодення. Одним із напрямків діяльності хабу є підтримка психічного здоров'я учнівської молоді та створення психологічно сприятливого онлайн-простору в регіоні засобами позашкільної освіти.

Волонтерський хаб у Рівненському міському Палаці дітей та молоді, працює з початку війни. Внутрішньо-переміщені особи колективно плетуть маскувальні сітки та кікімори, та інші елементи, такі необхідні солдатам, що захищають Україну.

Значна кількість проєктів спрямована на соціально-психологічний супровід та організацію дозвілля внутрішньо переміщених дітей (наприклад, подорож-зустріч «З рук в руки»). У Рівненському міському Палаці дітей та юнацтва створено Арт-кафедру «Центр дозвілля ПДМ».

Місто Рівне стало прихистком для багатьох маленьких переселенців. На початку масштабної війни до Рівного приїхали діти з різних міст. Педагоги

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Палацу організовують для них ігри, розвивальні вправи, міні-концерти, майстер-класи, щоб відволіктися від сумних і гнітючих спогадів.

Канікули, час плідної діяльності для позашкільних навчальних закладів. Літні табори, програми дозвілля, виховні заходи, конкурси та змагання - важливі напрямки діяльності позашкільних закладів освіти, спрямовані на надання соціально-психологічної підтримки дітям, які постраждали від війни [3, с.77].

Наприклад, у рамках літнього проєкту «ЛІТО КОНСТРУКТОР» на базі Палацу дітей та юнацтва (м. Рівне) діти, які приїхали до міста, відвідали багато цікавих місць, взяли участь у пізнавальних заходах та отримали позитивні емоції. Кожен позашкільний заклад освіти ретельно продумує заходи, спрямовані на створення простору для творчості, психологічну підтримку дітей у воєнний час та створення можливостей долучитися до спільної справи, яка наближає нас до перемоги.

Наприклад, серед таких заходів, Центр науково-технічної творчості молоді «СФЕРА» (м. Київ) влітку 2022 року чекав усіх бажаючих, дітей та батьків долучитися на майстер-класах «Діти України прагнуть миру».

Під час заходу учасники кинули виклик художникам на майстер-класі «Намалюй мрію», пілотували небо на майстер-класі «Літаючі моделі», вчилися робити поробки та брали участь в інтелектуальних іграх та конкурсах. У програмі заходів також відбувся благодійний арт-ярмарок. Зібрані кошти були спрямовані на підтримку дітей, яким дуже потрібна увага у воєнний час.

Педагоги намагаються працювати не тільки онлайн, а ще й офлайн. В літні місяці 2022 року в Івано-Франківській, Чернівецькій, Львівській та Закарпатській областях були організовані літні наукові школи. Плануючи навчання, 92 педагоги з наукових установ НЦ МАНУ України врахували не лише потребу надати дітям нові знання, а й необхідність приділити увагу

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

найважливішому елементу навчання – психологічній підготовці, щоб діти змогли впоратися з пережитим досвідом.

Літні наукові школи для дітей, це:

- 10-денні зміни з червня по серпень (тривалість однієї зміни 6 днів);
- 3 вікові категорії та 2 групи на зміну;
- розвиток навичок навчання та соціальної активності для дітей віком 8-18 років;
- спілкування з однолітками, друзями та дорослими;
- навчання через міждисциплінарні зв'язки шкільної програми;
- навички проектної роботи та навички використання сучасного обладнання;
- можливість слухати дітей;
- багато посмішок [6, с.17].

Для дітей, які постраждали від трагічних воєнних дій, зимові канікули є можливістю отримати соціально-психологічну підтримку та створити атмосферу емоційного підйому. Незважаючи на складну ситуацію, ЗПО продовжують пропонувати дітям різноманітні свята, організовуючи цікаві програми та заходи, які відволікають дітей від тривожних подій та створюють простір психологічної підтримки.

Серед ключових факторів, які наближають перемогу, - європейські прагнення України та усвідомлення всебічної міжнародної підтримки. В даний час тема європейської інтеграції є частиною змісту багатьох творчих об'єднань в різних областях позашкільної освіти. Наприклад, у структурі Кіровоградського обласного центру творчості дітей та молоді є Європейський клуб «Надія», добре відомий Україні. Основною метою Євроклубу є активне просування ідеї єдності Європи і світу, активна громадянська позиція в місцевому середовищі.

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ: НАУКОВІ ЗАПИСКИ

Досягненнями команди є організація та реалізація регіональних проєктів «Європа без кордонів», «Демократична школа» та ін.

Організація діяльності Ради Європейського клубу в Кропивницькому та його регіонах, участь у роботі, семінарах, тренінгах та міжнародних конференціях на тему Європи та Євроатлантики з містами, регіонами, країнами та закордонним населенням [7]. Соціально-педагогічна та психологічна підтримка учасників освітнього процесу також є важливим вектором поточної діяльності ЗПО. Незважаючи на складну ситуацію в нашій країні, ЗПО продовжують проводити цікаві дозвільні програми та заходи, організовуючи дітям різдвяні та новорічні канікули. Такі заходи відволікають дітей від тривожних подій і створюють простір для психологічної підтримки. Тому серед цінностей, що мають особливе значення під час відновлення країни під час війни та після війни, є національна ідентичність, готовність захищати українські цінності та вносити свій внесок у розвиток України, а також усвідомлення приналежності до європейської спільноти, визнання прогресивних цінностей європейських країн.

Пріоритетність змісту освітньої діяльності ЗПО можна резюмувати наступним чином:

- реалізація принципів державної орієнтації, освіта на основі національних цінностей України;
- реалізація заходів з патріотичного виховання країни, відновлення історичної пам'яті, а також широкий спектр освітніх послуг. зміст сучасних подій боротьби за незалежність України;
- позашкільна освіта відповідно до наукових досягнень сучасної Європи та світу вдосконалює зміст і технології освіти, залучає дітей та учнівську молодь до міжнародних наукових проєктів, супутніх заходів та соціальних ініціатив;

- розвиток всебічного та безбар'єрного освітнього середовища та створення сприятливих умов для соціалізації, творчої самореалізації, професійного самовизначення дітей та молоді; надання соціально-педагогічної та психологічної підтримки всім учасникам освітнього процесу [10, с.14].

Висновки. Виклики, які постали перед Україною, призвели до болючих втрат, але водночас створили підґрунтя для національної інтеграції, зростаючого усвідомлення європейської орієнтації України та зростаючої потреби в об'єднанні українців на основі національного самовизначення. Ці вектори лежать в основі сучасної діяльності закладів позашкільної освіти. Як відповідь на виклики воєнного часу, позашкільна освіта робить значний акцент на соціально-психологічній підтримці вихованців, учнів, слухачів, створюючи простір національних цінностей, творчості та єдності серед учнів, батьків і педагогів, віри в перемогу України.

В даній статті автор:

- дослідив основні психологічні та соціальні проблеми, які виникають у дітей, які зазнали впливу військових дій, і визначити їх вплив на навчальний процес;
- проаналізував поточні методики та програми, що застосовуються в закладах позашкільної освіти для підтримки дітей в умовах війни, і визначив їх ефективність;
- запропонував нові підходи та рекомендації для покращення соціально-психологічного супроводу дітей, які зазнали впливу війни, з урахуванням специфічних потреб та умов;
- дослідив роль сім'ї, педагогів та певного соціального оточення у забезпеченні психічного здоров'я та благополуччя дітей у кризовий період;

- визначив можливі довгострокові наслідки впливу війни на психосоціальний розвиток дітей, включаючи ризики посттравматичних розладів та зміни в соціальній адаптації;

- обґрунтував актуальність дослідження в контексті сучасної ситуації в Україні та важливість забезпечення якісного соціально-психологічного супроводу в закладах позашкільної освіти в умовах війни.

Можна зробити висновок, що соціально-психологічний супровід навчання в умовах війни є важливим інструментом для підтримки необхідного психологічного та соціального благополуччя та безпеки учасників навчального процесу в умовах війни.

Список використаних джерел

1. Вербицький В.В. Шляхи реалізації ключової реформи Нова українська школа у позашкільлі. Особистість у просторі виховних інновацій. Івано-Франківськ, 2019. С. 59–63.
2. Гордієвський Д.Є. Опанування почуття тривоги і невизначеності, розвиток навичок саморегуляції : розробка заняття. Щербані. 2022. 5 с.
3. Давидюк Н. Вивчення освітніх потреб і запитів педагогічних працівників із питань виховання учнів та організації позашкільної освіти в умовах воєнного стану. Нова пед. думка. 2023. № 1. С. 77–81.
4. Давидова О.В. Майндфулнес – технології регуляції стресостійкості в роботі практичного психолога з учнями юнацького віку. Кременчук. 2022. 56 с.
5. Діденко М.О., Зелінська О. В. Інформаційно-психологічний вплив на людей під час війни. Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса. 2022. Том 1. № 14. С. 211–214.

6. Корнієнко А.В., Мачубський В.В., Вербицький В.В. Методичні рекомендації до наскрізної навчальної програми з позашкільної освіти оздоровчого напрямку «Основи безпеки життєдіяльності в умовах бойових дій», Ін-т проблем виховання НАПН України, Лаб. позашкл. освіти. – Київ, 2022. 70 с.
7. Корнієнко А. Освітня діяльність закладів позашкільної освіти в умовах бойових дій. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді : зб. наук. пр. / Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ : [б. в.], 2022. № 26, кн. 1. С. 190–198.
8. Литовченко О.В. Заклади позашкільної освіти України в умовах війни: освітня, просвітницька, громадська діяльність. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. Кн. 1. 2022. № 26. С. 213–225.
9. Литовченко О.В. Особливості діяльності закладів позашкільної освіти України в умовах війни. Виховання дітей та учнівської молоді в контексті сучасних соціокультурних викликів : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Київ-Біла Церква, 2 червня 2022 р.) / за ред. Л.В. Канішевської, К.В. Плівачук. Біла Церква : КНЗ КОР «КОІПОПК», 2022. С. 54–57.
10. Литовченко, О. Позашкільна освіта у контексті сучасних викликів та освітніх реформ ; Ін-т проблем виховання НАПН України. Київ, 2023. 21 с.
11. Москалик С.В. Створення безпечного освітнього середовища в закладі загальної середньої освіти: методична розробка. Недогарки. 2022. 49 с.
12. Освіта в умовах воєнного стану: виклики, розвиток, повоєнні перспективи : інформ.-аналіт. зб. / [за заг. ред. С. Шкарлета] ; М-во освіти і науки України, Ін-т освіт. аналітики. Київ, 2023. 64 с.

- 13.Слюсаревський М.М. Соціально-психологічний стан українського суспільства в умовах повномасштабного російського вторгнення: нагальні виклики і відповіді Вісник НАПН України. 2022. № 4(1). С.85–92.
- 14.Соціально-педагогічна та психологічна допомога сім'ям з дітьми в період військового конфлікту: навчально-методичний посібник. / за ред. К. Б. Левченко, В.Г. Панок, І. М. Трубавіна. Київ : Агенство «Україна», 2015. 175 с.
- 15.Ульянов К.А. Броньований розум. Бойовий стрес та психологія екстремальних ситуацій. Київ : ПП «КП» УкрСІЧ», 2020. 304 с.